

ויבינו במקרא – שמיני

טו - וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה מַעֲשֵׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּכֹד יְ-הוָה

ישים לב שהוא"ו ב'וירא' בשוא ולקמן פס' כג' היא בפתח, והוא משנה מעתיד לעבר.

טז - וַיֹּשׁוּר וְאֵלִי לְשָׁלְמִים לְזִבְחַת לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלִילָה בַשָּׁמֶן כִּי הָיוּ יְ-הוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם

יבטא הה"א ב'היום' שלא ישנה ל'איום' וכ"ה לק' י, יט | יבטא האל"ף שב'נראה' שלא יקרא 'נירה' שלכא' פי' ניר [חרישה] שלה ואזי הוא גידוף חלילה.

טז - וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קִרְב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלֹתְךָ וּכְפֹר בַּעֲדֶךָ וּבַעֲד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קִרְבֶּךָ הָעֵם בַּעֲדֶם כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה'

לקוראים קמץ בדומה לחולם יש לשים לב ב-'עלתך' לבטאות את הלמ"ד בקמץ ולא בחולם, שבחולם פי' עולות רבות וכאן היא יחידה. וכע"ז לק' י, יט ב'וְאֶת־עֹלֹתְךָ' ואמנם ברבים דר"כ יש לכתוב 'עולותיהם' אך פעמים שנכתב ללא ה"א וכמ"ש בפרשה 'בְּכִתְּוֹתָם' (לק' י, ה) ולא בכתניהם' וכן רבות. | יפסיק ב-'בעדם' כדין הזקף, שבלא"ה יוכל להתפרש ש'כאשר צוה ה' הוא רק קרבן העם, וזה אינו אלא הוא מתייחס לכל הפס', ובשביל שיוכן יש להפסיק ב'בעדם' כדין, ופשוט.

טז - וַיִּקְרְבוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת־יְהֹדָם אֵלָיו וַיִּשְׁבֹּל אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וַיַּתֵּךְ עַל־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־יְהֹדָם יָצַק אֶל־יֶסֶד הַמִּזְבֵּחַ

יבטא הה"א שב'הדם' שלא ישנה ל'אדם', ותיבה זו חוזרת הרבה בפרשה.

טז - וְאֶת־הַחֶלֶב וְאֶת־הַכֶּלֶב וְאֶת־הַיֹּתֶר מִן־הַכֶּבֶד מִן־הַחֲטָאת הַקֹּטֵר הַמִּזְבֵּחַה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה

יפסיק ב'הכבד' כמשפט הפשט, שיוכן שגם החלב והכליות הם 'מן החטאת' ולא רק יותרת הכבד. | אצל חלק גדול מהקוראים ישנה נטיה טבעית לקרוא את 'הקטיר' עם צירה בה"א, אך האמת שהיא בחיריק ומ"מ כמדומה שאין בזה שינוי משמעות.

טז - וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשֹּׁר וּמִן־הָאֵיל הַהַלֵּה וְהַמִּכְסָה וְהַיֹּתֶר מִן־הַכֶּבֶד

ישים לב שהאתנח נמצא ב-'שור' ולא ב-'איל', ולא כפי הנטייה הטבעית לתת את האתנח באמצע הפס'. והטועה בזה הרי הוא משנה את משמעות הפס' עד כדי נ"מ לדינא, שלפי האמת מהשור מביאים רק את החלבים הנאמרים לעיל בשלמים ללא האליה, וכל הפירוט בהמשך מתייחס רק לאיל, ומהטועה ונותן את ההפסקה הגדולה ב-'האיל' משתמע שהאליה והמכסה וכו' הוא פירות הנקטרים גם בשור. | יש לעורר לדבר מעניין מאוד בפס' זה, שלפי הידוע, וכמדומה שכן היא הרגילות אצל רב הקוראים, זקף הוא מפסיק גדול יותר מפשטא¹, ואילו הרמב"ן כאן פירש שאמנם האליה והמכסה קאי רק על איל ולא על שור וכמ"ש לעיל, אך הכליות ויותרת הכבד קאי גם על שור, ולפי"ז מוכרח שהפשטא שנמצאת ב-'והמכסה' היא מפסיקה יותר מהזקף שב-'והכליות' והוא חידוש גדול. וכנראה זה דווקא כאן שהפשטא קודמת לזקף ועוד שהזקף עצמו הוא זקף שני ברציפות, וכידוע הכלל הוא שכשמפסיק חוזר על עצמו, אז בפעם השנייה הוא פחות חזק, וכ"ה גם בשני מפסיקים דומים, ומ"מ איך שלא יהיה לאור דברי הרמב"ן יפסיק ב-'והמכסה' יותר מב-'והכליות'.

יז - וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וָאֶבְיָהוּא אִישׁ מִחֶתְלוֹ וַיִּתְּנוּ בְּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׁמִימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתָם

התי"ו שבתיבת 'ויתנו' היא דגושה וממילא השוא שבה הוא נע, בשונה מתיבת 'ויקחו' הסמוכה, ומ"מ כמדומה שאין בזה שינוי משמעות.

יז - וּמִמֶּתַח אֶהֱל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ מִן־הַמִּזְבֵּחַ כִּי־שָׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשֵׂוּ כַדְבָר מֹשֶׁה

יזהר להפסיק בשם הוי"ה ב"ה יותר מב'שמן' שלפניה כדין הטרחה שמפסיקה יותר מתביר, שלא ישמע ש'משחת ה' עליכם' אלא 'ששמן משחת ה', עליכם' ופשוט.

יז - וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַחֲקִים אֲשֶׁר דָּבָר יְ-הוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־מֹשֶׁה

יבטא הה"א שב'ולהורת' שלא ישנה ל'אורות'.

יז - וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֵל אֶלְעָזָר וְאֵל אֵיתָמָר | בְּנֵי הַנּוֹתְרִים קָחוּ אֶת־הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאֲשֵׁי יְ-הוָה וְאֶכְלֶיהָ מִצֹּת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ הִזְדִּישִׁים הוּא

ידגיש השי"ן שב'מאשי' שלא ישנה למשמעות 'אישים' [אנשים] של הוי"ה וכ"ה כמה פעמים בהמשך.

יז - וְאֵת | שְׁעִיר הַחַטָּאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהָגָה שֶׁרָף

יפסיק בטרחה שבתיבת 'משה' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'דרש' בכדי שיוכן שמשה דרש, ולא יובן חלילה שמשה הוא זה שנשרף.

יז - וַיִּבְרֹךְ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחֲזִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ

ידגיש היו"ד שב'חיה', שברפה פירושה מילדת² וכ"ה כו"כ פעמים בהמשך הפרשה.

יז - אֵךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגִּזְיָה וּמִמִּפְרָסֶי הַפָּרָסָה אֶת־הַגִּזְלִי כִּי־מַעֲלָה גִּזְיָה הוּא וּפְרָסָה אֵינָנוּ מִפְּרָסִים טָמֵא הוּא לָכֶם

ב'תאכלו' הכ"ף בשו"א ולא בצירה, ע"כ יש לקראו במלרע ולא במלעיל כמקובל בשפה המדוברת, ואין בטעות זו שינוי משמעות.

¹ בהזדמנות זו אחרון ונאיר שהקדמא והפשטא אלו שני טעמים נפרדים אף שיש להם אותה צורה, שהפשטא היא טעמם מפסיק והקדמא היא טעם משרת, והדרך להבחין ביניהם שהפשטא ניתנת תמיד בסוף התיבה ואילו הקדמא לעולם תינתן במקום ההטעמה ולא כמו שמדפיסים בחומשים הנפוצים ב'סדר הטעמים לספרדים' רק טעם אחד מהם והאמת היא שאין בזה שום מח' וכמו שהבאתי בעבר מהמדקק המפורסם הרה"ג אליהו לזין שליט"א שכן ידוע הכלל שאותיות יהו"א שבסוף תיבה מבטלות את הדגש הקל שאמור לבוא באותיות בג"ד כפ"ת שבראש התיבה שלאחריהם, וכגון בפס' וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹן מִדְּבָרָם, אך אם התיבה שמסתיימת באותיות יהו"א היא בטעם מפסיק אז היא מבטל את ההשפעה של אותיות יהו"א על אותיות בג"ד כפ"ת שלאחריהם, וכמו בפס' רָאִי פְנֵי הַקֶּלֶךְ (אסתר א, יד) שהיו"ד של תיבת 'ראי' לא מבטלת את הדגש של הפ"א שלאחריה, כמו בפס' וַיִּשְׁמַע יְהוָה ה'ל, וזאת מכיון שתיבת 'תרו' מוטעמת בקדמא שאינה מפסיקה ולא בפשטא כמו תיבת 'ראי' ה'ל, שהיא כן מפסיקה, וזוהי הוכחה ניצחת שהפשטא הוא טעם מפסיק ואינו קדמא שאינה מפסיקה. ודפח"ח ש"י מד"ן.

² כ"ה בלשון המקרא כמו 'כי חיות הנח' בריש ספר שמות, ובלשון חז"ל משמעותה יולדת כרפ"ח מיומא.

יא,ח - מְבַשֵּׁר לֹא תִאָּכַל וּבְנֵי־לֶחֶם לֹא תִגְעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם

ידגיש הגימ'ל שב'תגעו' בדגש חזק, שיוכן שהוא מלשון 'נגיעה' ולא מלשון 'יגיעה'.

יא,ט - אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּמִים כָּל אֲשֶׁר־לוֹ סָנְפִיר וְקַשְׁשָׁת בְּמִים בַּיָּמִים וּבְנַחְלִים אַתֶּם תֹאכְלוּ

'תאכלו' הא' מלרע והב' מלעיל³. | ידגיש המ'ם שב-'בימים' שברפה פי יום ברבים. | יפסיק ב-'ובנחלים' יותר מב-'בימים', ובלא"ה יוכן שתאכלום בנחלים.

יא,טו - אֶת כָּל־עֶרֶב לַמִּינֹה

יבטא העי"ן שב'ערב' שלא ישנה ל'אורב' שהוא פועל המארב.

יא,כד - וְלֹא־לֶחֶם תִּטְמָאוּ כֹל־הַנֶּגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב

ישים לב שהתי"ו בחיריק ולא בשוא, ובשוא פי' לטמאות אחרים וכאן פי' שהם נטמאים וכ"ה לק' מג. | יבטא הו"ד שב'יטמא' שלא יקרא 'איטמא' וכ"ה פעמים רבות בהמשך הפרשה, ולכא' אין בו שינוי משמעות אך לרב המכשלה ציינתי.

יא,לא - אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־הַשָּׂרִץ כֹּל־הַנֶּגַע בָּהֶם בְּמִלְתָּם יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב

יפסיק ב-'במתם' יותר מב-'בהם' ולולי זה נשמעת טעות לדינא, שמי שנגע בשרצים, במתם יטמא עד הערב, כלומר רק כשהם ימותו תחול הטומאה, ויוצא מזה שני טעויות א' שגזם הנגע בחייהם נטמא, ב. שהטומאה חלה רק במותם, וזה ודאי אינו אלא פירושו שהנגע בזמן שהם מתים יטמא מיד עד הערב, ופשוט.

יא,לו - אֵךְ מִעֵנֹה וּבֹר מִקוּה־מִים יִהְיֶה טְהוֹר וְנֶגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא

יפסיק ב-'מים' יותר מב-'ובור' שכן 'מקוה מים' הוא תיאור הבור, כלומר בור שקוויים בו מים [וכ"מ בת"א], ולולי זה, משתמע שבור ומקוה מים אלו שני דברים.

יא,מד - כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהַתְּקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים כִּי קָדֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמָאוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרִץ הָרַמֵּשׂ עַל־הָאָרֶץ

ישים לב ב-'והייתם', שהוא"ו בחיריק ולא בשו"א⁴, וכן יש לשים לב שהה"א בשוא נח ולא בחטף. וכ"ה בפס' הבא בתיבה זו, ומ"מ אין בתיבות אלו שינוי משמעות.

מפטירין וסף עוד דוד - שמואל ב ו,א – ו,יט והאשכנזים ממשכים עד ז,יז

ו,ב - וְנָקָם | וְנָקָד דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּעָלֵי יְהוּדָה לַהֲעֵלוֹת מִשָּׁם אֶת אֶרְוֹן הָאֵל־לֵהִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם שָׁם יְהוָה צַב־אוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים עָלָיו

יפסיק ב-'הכרבים' יותר מבשם 'צב-אות' ב"ה, שיוכן שהשם הו"ה צב-אות שהוא יושב הכרבים' נמצא על הארון, ולולי זה יוכן ש'ישב הכרבים' נמצא על הארון.

ו,ז - וַיִּסַּח אֶף־יְהוָה בָּעֲזָה וַיַּכֶּהוּ שָׁם הָאֵל־לֵהִים עַל־הַשָּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֶרְוֹן הָאֵל־לֵהִים

כמ"ש הפוס' בק"ש יפסיק בין 'ויסח אף' שלא ישמע 'וחרף'. | יפסיק בשם 'הא-לוהים' ב"ה [הא'] יותר מב-'שם' שלפניה, ולכא' בלא"ה יוכן שהא-ל שעל השל הכהו.

ז,י - וַשְּׁמִתִּי מְקוֹם לַעֲמִי לְיִשְׂרָאֵל וַנִּטְעֲתִיו וַשְּׁכֵן מִחֲמִיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יִסְפוּ בְּגִי־עוֹלָה לַעֲנוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בְּרֵאשׁוֹנָה

ידגיש הנו"ן שב'לענותו' שברפה פירושו 'מלשון ענייה וכאן הוא מלשון עינוי⁵.

ז,טז - וַנִּאֲמָן בֵּיתָךְ וּמִמְלַכְתְּךָ עַד־עוֹלָם לִפְנֵיךְ פְּסָאֲךָ יִהְיֶה נֶכֶד עַד־עוֹלָם

האל"ף של 'ונאמן' בשוא נח ולא בסגול. ואין בזה שינוי משמעות.

למנחה של שבת

יב,ד - וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשָׁת יָמִים תֵּשָׁב בְּדְמֵי טְהָרָה בְּכָל־קָדֹשׁ לֹא־תִזְעַ וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מִלֹּאת יָמֵי טְהָרָה

ידגיש הג' שב'תגע' וכמ"ש לעיל בשמיני. | יבטא מפיק בה"א ב'טהרה' שבסוף הפס' שיוכן שהוא טהרה שלה ולא סתם טהרה כמו באמצע הפס'. וכ"ה בהמשך.

רמזים בטעמים - יא,מז - לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר - 'להבדיל' בהרעמת הזקף לרמוז למשפרש"י כאן שאי"ז רק הבדלה פשוטה עי"ש.

רמזים באותיות - י,טז - וְיִקְצַף עַל־אֱלֹעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּגִי אֶהְיֶה הַנּוֹתָרִם לְאֶמֶר - כאן הוא המקום היחיד בתנ"ך שנכתבה תיבת 'נותרים' חסר יו"ד ויש לרמוז בזה מש"כ באוה"ח הקד' כאן שאמר רבי פנחס במ"ר 'הנותרים' - ולואי שלא נשאתם', ולפי"ז יוכן מאוד הרמז שבכתיב חסר, שבא לומר שהם עצמם צריכים למות ונותר מגזירה זו, והאוה"ח כתב עוד פי' מדעתו וז"ל - 'עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (ב"ר פנ"ג) בפסוק 'צאן לבן הנותרות' שהוא לשון פחיתות, והוא אומרם הנותרים לאמר כאילו אמר לאמר הנותרים פירוש קראם במאמרו נותרים לשון פחיתות' וגם בזה יוכן הרמז שבא לחסר מכבודם.

³ וסימנך מלעיל [בפס'] מלרע [בהטעמה] ומלרע מלעיל.

⁴ וזאת מחמת הכלל הידוע שלא יתכן שיהיה שני שוואים ברציפות בתחילת תיבה, ולכא' גם זה מחמת שהוא מבטא את מידת הגבורה וא"א 'לסבול' גבורה פעמיים כבר בהתחלת התיבה.

⁵ ואף שאם הוא מלשון 'ענייה' הלמ"ד שלפני התיבה היא בפתח, נראה שאין בזה בכדי להציל את הטועה, שכן הלמ"ד הו"א לא מהמילה עצמה, והסיבה לשינוי בין שוא לפתח הוא לא מחמת עצם ההבדל בין עינוי לענייה אלא רק בגלל הכלל שלא ייתכן שני שוואים בתחילת התיבה וכשזה מלשון ענייה העי"ן בחטף [שדינו כשוא לעניין זה] וכאן היא בפתח ולכן הלמ"ד היא בשוא כהרגלה, והטועה בין שוא לפתח בזה הוא לא טועה בשינוי משמעות.